

Vinmonopolet besluttet å stryke Einbecker Ur-Bock Dunkel på bakgrunn av at produktet ikke kom innenfor det styringstall som krevdes for den aktuelle produktgruppen, jf. innkjøpsforskriften § 2-2 annet ledd, jf. tredje ledd. Nemda fant ikke feil med verken Vinmonopolets regelanvendelse eller saksbehandling.

År 2011 den 26. april ble det holdt møte i nemnd for prøving av AS Vinmonopolets beslutninger om innkjøp mv.

Til stede: Advokat Grethe Gullhaug (leder), kommunaldirektør Nils Holm, siviløkonom Else Frislid og advokat Odd Anders Nilsen.

Sak 01/2011: Klage fra Mjød Engros AS på beslutning om strykning av produktet Einbecker Ur-Bock Dunkel med varenummer 4132602 fra basisutvalget.

Nemnda traff slik

avgjørelse:

1. Vinmonopolet besluttet 18. januar 2011 å stryke Einbecker Ur-Bock Dunkel med varenummer 4132602 fra basisutvalget.

Strykningsbeslutningen er truffet på grunnlag av innkjøpsforskriften § 2-2, annet ledd som slår fast at basisutvalget inndeles i produktgrupper, og at det for hver gruppe fastsettes et maksimalt antall produkter. Det følger videre av samme bestemmelse av "*(p)roduktgruppene skal bestå av produktene med høyest salgsvolum på landsbasis målt i en nærmere bestemt periode*" og at "*(d)ersom et produkt ikke har solgt tilstrekkelig til å opprettholde plassen i produktgruppen, skal videre innkjøp av produktet stanses.*"

I forskriftens § 2-2, tredje ledd slås det deretter fast at "*Produktgruppenes antall, størrelse og målegrunnlag for salgsvolum fastsettes av Vinmonopolet ut fra hensynet til markedstilpasning, effektiv konkurranse og størrelsen av basisutvalget*"

Vinmonopolets innkjøpsreglement regulerer de nærmere reglene om strykning. Punkt 1.4 slår fast at det for hver produktgruppe skal fastsettes et nærmere styringstall. Punkt 3.1, som omhandler måling av salgsvolum i basisutvalget, slår fast at produkter som ikke oppnår en rangering innenfor det forhåndsfastsatte styringstallet innenfor en måleperiode på 6 måneder, samt produkter som har solgt mindre enn 270 liter i måleperioden, skal strykes.

2. Einbecker Ur-Bock Dunkel ble lansert i testutvalget 1. november 2008. Etter endt testperiode kvalifiserte produktet seg til basisutvalget den 26. mai 2009, og ble da plassert i produktgruppen sterkøl, undergjæret, segment 2. Styringstallet i denne produktgruppen er 3.

I perioden 1. mai til 31. oktober 2010, med unntak av dagene 18. mai til 30. juni som ble suspendert som følge av streik i Norsk Transportarbeiderforbund, ble det foretatt målinger i Vinmonopolets butikker kategori 6 og 7.

Målingen viste at Einbecker Ur-Bock Dunkel ble rangert som nr. 4, hvilket resulterte i at Vinmonopolet 29. november 2010 orienterte klager om at produktet ville bli strøket fra basisutvalget. Klager påklaget beslutningen 6. desember samme år.

Som følge av Klagenemndas avgjørelser i klagesak 5/2010 til og med 8/2010, der det ble konkludert med at Vinmonopolet ikke har anledning til å suspendere store deler av en opprinnelig måleperiode pga. streik uten å forlenge måleperioden tilsvarende besluttet Vinmonopolet å foreta en tilleggsmåling slik at salgstall for perioden november og halve desember 2010 ble lagt til resultatene fra den første målingen på 4,5 måned.

Resultatene av opprinnelig måling (måling 1) og tilleggsmåling (måling 2) viste at Einbecker Ur-Bock Dunkel også nå ble rangert som nr. 4. Klager ble gjort kjent med resultatet i brev av 18. januar 2011 der Vinmonopolet også opplyste om at beslutningen om strykning ble opprettholdt.

Utdrag fra rapport for måling 1 og måling 2 viser at produktet i den totale måleperioden hadde et salgsvolum på 593 liter, mens det laveste rangerte produktet innenfor styringstallet hadde et salgsvolum på 787 liter. Konkret manglet 194.liter for å bli rangert innenfor styringstallet.

3. Klage fra Mjød Engros AS er datert 6. desember 2010, dvs. etter at første beslutning om strykning forelå. Etter at Vinmonopolet i brev av 18. januar 2011 fastholdt strykningsbeslutningen meldte klager 26. januar 2011 fra om at opprinnelig klage ble opprettholdt. Klagen er fremsatt rettidig.

Klager gjør gjeldende at beslutningen om å styrke Einbecker Ur-Bock Dunkel fra basislisten er uriktig.

Klagen er begrunnet som følger: *"Det kommer ikke frem i begrunnelsen hvorfor produktet blir strøket, men bare med henvisning til "sementplassering". Ikke hvilke produkter den stilles opp mot, ei heller salg eller pris kalkyler knyttet til dette.*

Strykningen fører til et klart hull i type produkt som tilbys Vinmonopolets kunder, siden dette er det eneste utenlandske undergjærende bakkølvarianten som er å finne i basisutvalget!

Derimot er det flere samme type bakkølvarianter fra norske bryggerier som fortsatt blir å finne i basisutvalget.

Etter vår oppfatning er dett en forskjellsbehandling mellom øl fra norske produsenter og øl fra produsenter i utlandet, og dermed en bevisst konkurransevidning via det uoversiktlige "segmentbegrepet" hos monopolisten Vinmonopolet.

Vi vil påstå at Vinmonopolet ikke tar tilstrekkelig hensyn til markedet, men i stedet er mer lojal med sine "segmentbegreper" og politikk for strykning av produkter, ikke hva som kunden nødvendigvis ønsker seg hos Vinmonopolet".

Vinmonopolet fastholder beslutningen om strykning. Beslutningen er truffet i medhold av innkjøpsforskriften § 2-2, annet ledd.

I Vinmonopolets styrkningsbrev av 29. november 2010 vises det til regelverket for strykning av produkter fra basisutvalget. Målegrunnlaget samt hvilken pris som er grunnlag for produktets segmentplassering, er presisert. Videre fremkommer det at klagers produkt ikke er rangert innenfor de fastsatte styringstallene og derfor vil bli strøket. Vedlagt ligger alltid et utsnitt fra rangeringsrapporten som bekrefter produktets rangering. På det tidspunktet grossistene varsles om strykning er salgstallene allerede publisert.

I rangeringsrapporten for mai – oktober 2010, produktgruppe undergjæret sterkøl, segment 2, kan Mjød Engros få full oversikt over alle produkter i segmentet. I rapporten ser man bl.a rangeringen, liter solgt og segmentpris.

Rangeringsrapporten og strykningreglene er også beskrevet i et hjelpedokument som ligger tilgjengelig i leverandørportalen.

I 2009 kontaktet for øvrig Mjød Engros Vinmonopolet og ville vite grunnlaget for at et annet av deres produkter var blitt strøket fra basisutvalget. Vinmonopolet redegjorde da for hjemler i innkjøpsforskrift, innkjøpsreglement og generelle innkjøpsbetingelser som regulerer strykning fra basisutvalget. Mjød Engros ble skriftlig oppfordret til å ta kontakt dersom noe fortsatt var uklart.

Innkjøpsforskriften § 2-2 tredje ledd, sier at produktgruppens antall, størrelse og målegrunnlag for salgsvolum fastsettes av Vinmonopolet ut fra hensyn til markedstilpasning, effektiv konkurranse og størrelsen av basisutvalget. Denne bestemmelsen må sees i sammenheng med Vinmonopolets innkjøpsreglement som gir nærmere regler om dette under punkt 1.

Vinmonopolet har inndelt øl i 3 produktgrupper basert på produksjonsmetode; overgjæret, undergjæret, og spontangjæret. Produktgruppene er igjen inndelt i prissegmenter.

Kriteriet produksjonsmetode samler med andre ord produkter som er produsert på samme måte, noe som sikrer at likeverdige produkter konkurrerer mot hverandre. Produktgruppene skiller ikke på opprinnelse. Inndelingen sikrer en tilstrekkelig konkurranse innenfor produktgruppene.

Rangeringen baserer seg på salg og dermed etterspørselen i markedet. Vinmonopolet kan dermed ikke ta hensyn til at en strykning medfører visse produkter forsvinner ut av sortimentet. Vinmonopolet må eventuelt kjøpe inn et tilsvarende produkt etter gjeldende innkjøpsregler som sikrer konkurranse og likebehandling av både grossister og produkter.

Det vises for øvrig til flere avgjørelser fra nemnda hvor det også fremkommer at produktinndeling, prissegment, og styringstall hører inn under Vinmonopolets forretningsmessige skjønn, ref. bl.a. sak 1/2007.

Nemnda har videre gjentatte ganger presisert at innkjøpsforskriften ikke gir rom for bruk av skjønn i forbindelse med styrkninger, og at en ved vurdering av strykningssaker ikke kan vektlegge forhold knyttet til produktets situasjon i markedet som grunnlag for en eventuell oppheving av strykningens beslutningen, ref. sak 1/2007, 1/2008 og 8/2009.

Nemnda har enstemmig kommet til at klagen ikke kan føre frem.

Beslutningen som strykning er truffet på grunnlag av salgsmålinger foretatt over 6 måneder slik innkjøpsforskriften § 2-2 og innkjøpsreglementet punkt 1.4 og 3.1 gir anvisning på. Ut fra opplysningene i saken er det ingenting som tilsier at målingen ikke har blitt foretatt på riktig måte, eller at det er forhold ved Vinmonopolets saksbehandling som kan kritiseres.

Det er heller ikke grunnlag for klagers anførsel om at den begrunnelse som er gitt for strykningsbeslutningen er mangelfull. Når innkjøpsforskriften og innkjøpsreglementet leses i sammenheng skulle det være rimelig klart hvilke regler som gjelder både i forhold til produktinndeling, og hvilke regler som gjelder ved salgsmåling og strykning.

Klagenemnda har i flere tidligere avgjørelser slått fast at strykningsreglene er absolutte, dvs. at de ikke gir rom for skjønn. Vinmonopolet er dermed forhindret fra å særbehandle visse produkter for å unngå at disse blir strøket. Det betyr igjen at dersom Vinmonopolet hadde fulgt den fremgangsmåte klager hevder at skulle ha blitt fulgt ville resultatet blitt en ugyldig beslutning. Klagers anførsel om at Vinmonopolet har brutt likhetsprinsippet er det dermed ikke grunnlag for.

Slutning:

Klagen tas ikke til følge

Nils Holm

Grethe Gullhaug

Else Frislid

Odd Anders Nilsen